

53057209: สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

คำสำคัญ: มัณนิ / การตั้งถิ่นฐาน / ที่อยู่อาศัย

วิสา เสกธีระ: การตั้งถิ่นฐานและที่อยู่อาศัยของชาวมัณนิ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:
อ.ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ. 373 หน้า.

ชาวมัณนิ หรือซาไก เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำลังปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีพจากการเร่ร่อนหาของป่าล่าสัตว์ซึ่งเป็นวิถีแบบดั้งเดิมมาสู่การตั้งถิ่นฐานแบบถาวร วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้นำเสนอลักษณะทางกายภาพของการตั้งถิ่นฐาน และสถาปัตยกรรมของชาวมัณนิในปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานและรูปแบบสถาปัตยกรรมดังกล่าว พัฒนาการของสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยของชาวมัณนิ รวมถึงทัศนคติในการตั้งถิ่นฐานและสร้างที่อยู่อาศัยของชาวมัณนิ โดยเลือกกรณีศึกษาในจังหวัดตรังซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชาวมัณนิอาศัยอยู่มากที่สุดในประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่าชาวมัณนิกรณีศึกษามีการตั้งถิ่นฐานแบบถาวรและกึ่งถาวรในบริเวณป่าใกล้แหล่งน้ำเช่นเดียวกับในอดีต แต่เลือกบริเวณที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรทั้งจากป่าและจากชุมชนได้สะดวก รูปแบบการตั้งถิ่นฐานเป็นแบบกระจุกตัว

การตั้งถิ่นฐานถาวรและกึ่งถาวรส่งผลให้เกิดประโยชน์ใช้สอยรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้น รูปแบบสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยมีทั้งแบบดั้งเดิมที่เรียกว่าทับและที่อยู่อาศัยแบบกระท่อมและแบบผสมซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ แต่ละรูปแบบมีการออกแบบให้ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมแต่ก็ยังคงมีความหลากหลายตามความต้องการเฉพาะบุคคลของเจ้าของ การก่อรูปของสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแต่ละรูปแบบมีความเชื่อมโยงจากรูปแบบที่เรียบง่ายมาสู่รูปแบบที่ซับซ้อน ที่วางทางสถาปัตยกรรมและประโยชน์ใช้สอยภายในที่อยู่อาศัยก็มีความซับซ้อนขึ้นเช่นเดียวกัน

ชาวมัณนิในกลุ่มกรณีศึกษามีทัศนคติเชิงบวกต่อการตั้งถิ่นฐานแบบถาวร ในขณะที่คตินี้ความเชื่อเกี่ยวกับการย้ายถิ่นฐานได้จางหายไป และมีแนวโน้มว่าชาวมัณนิกลุ่มนี้จะไม่สามารถกลับไปใช้วิถีชีวิตเร่ร่อนแบบดั้งเดิมได้อีก รวมทั้งยังมีความต้องการใช้ทรัพยากรเพื่อการก่อสร้างและความต้องการที่ดินสูงขึ้นในขณะที่พื้นที่ซึ่งชาวมัณนิเริ่มลงหลักปักฐานโดนประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซ้อนทับลงไป ทำให้เกิดข้อจำกัดในการใช้ที่ดินและทรัพยากรจากป่า ดังนั้นนอกจากประเด็นทางด้านสถาปัตยกรรมแล้วงานวิจัยชิ้นนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านสิทธิในที่อยู่อาศัยของ ชาวมัณนิอย่าง เป็นรูปธรรมด้วยเช่นกัน

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

53057209: MAJOR: VERNACULAR ARCHITECTURE

KEY WORDS: MANNI / SETTLEMENT / HABITAT

WISA SEKTHEERA: THE MANNI ETHNIC GROUP SETTLEMENTS AND HABITATS.

THESIS ADVISORS: KREANGKRAI KIRDSIRI, Ph.D. 373 pp.

The Manni ethnic group (Sakai) is adapting from a nomadic lifestyle to more permanent settlements. This study aims to demonstrate physical characteristics including space usage and factors effecting recent Manni ethnic group settlements and architecture of their habitats, development in their architectural features, as well as the Manni's attitude towards their way of lives. This study focuses on Manni groups in the province of Trang which has a greater number of population than other places in Thailand.

The study shows that the groups in this case study have turned to semi-permanent and sedentary settlements, in the pattern of clustered settlement. The sites are located in the jungle near a stream just like in the past but there must be local communities nearby so both resources from the jungle and the outside can be obtained.

Semi-permanent and sedentary settlements in the Manni society lead to new space usages. Their habitats appear in forms of the traditional shelter or "Tub", huts and mixed style dwellings which are new types of Manni habitats. Each of them was designed to meet both the context of the surroundings and the requirements of their owner. Formations of each type of habitats are in relation to each other, the most basic ones transformed into the more complicated type. Architectural spaces and functions inside the habitats are also more complicated.

The Manni groups in this case study have positive attitude towards fixed habitats. Traditional beliefs corresponded to nomadic lifestyle had faded away. These groups are not likely to fall back to nomadic lifestyle again. While demands for land and building materials are increasing, the area these people live in was declared as wildlife sanctuary which resulted in limitation of land use and natural resources extraction. Apart from the architectural issues, this study also reflected the issue on their rights linked to housing and habitats as well.

Department of Architecture

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2014

Thesis Advisors' signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีโดยการอนุเคราะห์ทั้งจากบุคคลหลายท่าน และหน่วยงาน ต่าง ๆ ซึ่งขอกล่าวขอบพระคุณดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ อ.ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้สนับสนุนและชี้แนะแนวทางในการศึกษาวิจัยงานชิ้นนี้ เป็นแรงบันดาลใจและเปิดโลกทัศน์ในการทำงานและเฝ้าหาความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์วิวัฒน์ เตมียพันธ์, ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์, ศาสตราจารย์ ดร.วีระ อินพันทัง ที่เป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตให้เป็นบุคคลที่ทรงคุณค่า และนำเคารพนับถือ

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่น้องชาวสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และผู้ช่วยวิจัยทุกท่านซึ่งไม่อาจเอ่ยนามได้ครบที่ร่วมเดินทางสายวิจัย ออกเก็บข้อมูลภาคสนาม คอยสนับสนุนให้คำแนะนำ ให้กำลังใจร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกันมาตลอด งานชิ้นนี้คงไม่อาจสำเร็จลงได้หากขาดมิตรภาพและน้ำใจของเพื่อนและพี่น้องทุกท่าน

ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่รักยิ่งของข้าพเจ้าที่คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และผลักดันให้งานชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ โครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2555 (รุ่นที่ 8) โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัยภายใต้สัญญาเลขที่ MSG55Z0029 ในกลุ่มหัวข้อวิจัย “ชายขอบกับสิทธิด้านที่อยู่อาศัย” หัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “การตั้งถิ่นฐานและที่อยู่อาศัยของชาวมันนิ” ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณชาวบ้านในพื้นที่ศึกษาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ คอยดูแลที่มิวิจัยในการลงพื้นที่ภาคสนาม และที่สำคัญที่สุดขอขอบคุณพี่น้องชาวมันนิทุกท่านที่ให้การต้อนรับและให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างดี แม้วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะสำเร็จลงแล้วแต่มิตรภาพที่ได้รับจะคงอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้าไปอีกนานแสนนาน